

Anton Utbildning AB
Org.nr. 556602-4906
marcus.sundin@antonskolan.com

2022-11-18
Dnr 2022:3928

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar, vid
Antonskolan Österäng i Kristianstads kommun,
med Anton Utbildning AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Antonskolan Österäng avseende kvaliteten inom skolans främjande och förebyggande arbete för att skapa en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?
2. I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Antonskolan Österäng i Kristianstads kommun med Anton Utbildning AB som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Antonskolan Österäng den 11 och 12 oktober 2022. Besöket genomfördes av utredarna Linda Wolf och Sylvia Lindqvist.

Bedömningen av skolans arbete görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området, vilka beskrivs i bilaga 1. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Bestämmelser som granskningen utgår ifrån återfinns i bilaga 2. För varje frågeställning bedöms om skolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna. Om en skola inte bedöms uppfylla samtliga kvalitetskriterier anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Skolinspektionen bedömer att Antonskolan Österäng uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Skolinspektionen bedömer att Antonskolan Österäng uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Ett systematiskt främjande arbete bidrar till en trygg skolmiljö, såväl den fysiska som den på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Antonskolan Österäng uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende det arbete som ska främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Granskningen visar att det finns ett målinriktat främjande arbete på skolan, som är inriktat på att skapa en trygg miljö såväl på skolan som på nätet. I arbetet är både skolans personal och elever delaktiga på olika sätt. Eleverna görs delaktiga i detta arbete genom att de bidrar med kunskap om sin nätanvändning. Det finns goda relationer mellan elever och personal och arbete med normer och språkbruk tas kontinuerligt upp i utbildningen.

Motivering

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Skolan arbetar målinriktat för att främja ett tryggt klimat

Vid Skolinspektionens besök på Antonskolan Österäng beskriver lärare, rektorn och trygghetsteamet hur de arbetar för att skapa en trygg miljö i skolan och på nätet. Granskningen visar att skolan har ett aktivt trygghetsteam, där rektorn, biträdande rektorer, representanter från elevhälsan samt lärare har en löpande dialog om trygghetsarbetet. I skolans plan mot kränkande behandling finns ett flödesschema för värdegrundsarbetet, där arbete kring bland annat sociala medier ingår.

Det framgår av intervjuerna med elever, skolläda och personal på skolan att det främjande arbetet pågår fortlöpande och sker såväl under som mellan lektioner. På lektionerna vävs det in i undervisningen samt tas upp där det lämpar sig i övrigt. I årskurserna 3-6 har man genomfört temasamtal om sociala medier. Tillits- och trygghetsskapande samtal äger rum över hela skolan, både under och mellan lektionerna. Dessa handlar om såväl nätet som andra frågor. Personalen känner alla vid namn och tar ett samlat ansvar för eleverna.

Eleverna uttrycker att de känner sig trygga på skolan och att de kan prata med skolans personal om vad de har upplevt såväl på nätet som i andra sammanhang. De beskriver att de känner sig trygga på nätet och att de är medvetna om vad de ska göra om de blir kränkta på nätet.

Elever och lärare beskriver att trygghet på nätet och i övrigt tas upp med elever och föräldrar på utvecklingssamtal. På elevråd och klassråd är dock inte nätet i fokus, utan där lyfts snarare önskemål om saker till skolgården.

Skolans personal och skolläda pekar i Skolinspektionens intervjuer på hur skolan präglas av samsyn, gemensam värdegrund och gemensamt förhållningsätt gentemot eleverna. Det främjande arbetet kring nätanvändning bygger på kunskap, som dels har förmedlats via kurator, dels kommit fram genom arbete med eleverna utifrån teman i flödesschemat om bland annat sociala medier. Kunskapen har även byggts på genom den undervisning som sker utifrån olika material som lärarna använder som stöd i värdegrundsarbetet och som riktar sig mot elevers nätanvändande. Även kollegiala samtal i personalgruppen kring värdegrund har ökat medvetenheten om detta.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan och på nätet

Normer och språkbruk tas kontinuerligt upp i utbildningen

Lärarna berättar att det pågår ett löpande arbete kring värdegrunden på skolan och att samtal om normer kontinuerligt sker i undervisningen. En norm på skolan

är nolltolerans kring fula ord och ”skojbråk”. Detta finns med i skolans ordningsregler och av intervjuerna med elever framgår att eleverna är väl medvetna om dem.

I intervjuer med lärare och elever framkommer vidare att de pratat om språk och hur olika språkbruk, på nätet och i skolan, kan påverka situationer på olika sätt. Lärarna beskriver också att de uppmärksammat maktspråk och pratat om detta med eleverna uppdelade i flick- och pojkggrupper. Det framgår också att lärarna observerar att normer förändras över tid och att det som inte var problem att säga för något år sedan kan bli ett stort problem idag och behöver hanteras därefter.

Skolinspektionen ser positivt på det arbete som skolan idag bedriver kopplat till normer, men vill betona vikten av att både i elev- och personalgruppen diskutera vilka normer som råder i den egna verksamheten. På så sätt kan det bli synligt vad skolan behöver arbeta med för att främja en trygg miljö, både på skolan och på nätet, och för att förebygga att kränkningar sker.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolenheten uppfyller uppställda kvalitetskriterier inom detta område. Något utvecklingsområde anges därför inte.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker för att elever blir utsatta för kränkningar på nätet. I detta ingår:

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av

insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Antonskolan Österäng uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Granskningen visar att skolan löpande och med flera olika metoder kartlägger elevernas trygghet och trivsel, både i skolan och i den digitala miljön. Resultatet av kartläggningarna analyseras och insatser utifrån synliggjorda behov genomförs och utvärderas. Både eleverna och deras vårdnadshavare görs delaktiga i det förebyggande arbetet.

Motivering

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Skolans löpande kartläggning av elevernas trygghet och trivsel omfattar även den digitala miljön

Av intervju med skolledningen och med trygghetsteamet framgår att skolan noggrant följer upp rapporterade kränkningsärenden för att kartlägga och planera vidare åtgärder. Ytterligare underlag för åtgärder ger Kristianstads kommuns trivsel- och trygghetsenkät, som alla kommunens skolor fyller i. För att komplettera bilden har Antonskolan Österäng även skapat en egen enkät kring sociala medier, som har gått ut till elever och föräldrar under åren 2021 och 2022.

Enligt skolledningen genomför skolan insatser utifrån sammanställning och analys av kartläggningarna. Insatserna kan även ingå i det flödesschema för värdegrundsarbetet som finns i skolans plan mot kränkande behandling. Av intervju med skolans rektor framgår vidare att enkäten om sociala medier analyseras i sin helhet. Skolan tittar dock inte på resultatet utifrån kön eller årskurs.

Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att enkäten skulle ge en bredare och mer kompletterande bild av läget och behovet av framtida arbetsområden om analysen kompletterades genom att man även analyserade resultaten utifrån exempelvis årskurs eller kön, för att på så sätt kunna sätta in mer träffsäkra åtgärder.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

All personal är delaktig i insatser för att skapa trygghet på nätet

I intervjuer med trygghetsteamet och skollädaingen framkommer att skolans trygghetsteam och lärare, utifrån aktuell kunskap och den kartläggning som genomförts, skapar nya insatser för eleverna. Dessa formuleras i en redigerad värdegrundsplan med nya insatser där det behövs, exempelvis arbete med sociala medier. Insatserna ingår såväl i lärarnas löpande arbete med eleverna som under raster och under andra aktiviteter såsom temadagar. Av granskningen framgår att det pågår ett ständigt utvecklingsarbete på skolan, där all personal är delaktig.

Rektorn och trygghetsteamet uppger att en viktig del i flödesschemat för värdegrundsarbetet är uppföljningen av genomförda insatser. Två gånger årligen följs insatserna upp av all personal på skolan. Därefter redigeras flödesschemat av trygghetsgruppen och mål för nya insatser formuleras för hela skolan. Vidare uppger trygghetsteamet att de har möte en gång i månaden för att planera och utvärdera hur elever och personal uppfattar arbetet. Granskningen visar att det pågår ett löpande utvecklingsarbete med värdegrunden. I detta arbete ingår även uppföljning av enkäter och arbetet ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Eleverna involveras i det förebyggande arbetet

Av intervjuer med trygghetsteamet och eleverna framgår att eleverna är delaktiga i det förebyggande arbetet. Hur eleverna uppfattar värdegrundsarbetet, i skolan och på nätet, är en viktig del i de utvärderingar som trygghetsteamet genomför varje månad. Dessutom ger återkoppling av enkäter med eleverna ett bra underlag för löpande planering av vidare insatser.

Trygghetsteamet uppger vidare att de får information av eleverna i det dagliga arbetet. I informella och formella samtal berättar eleverna om sin situation på nätet och i övrigt. Dessutom har man temasamtal där eleverna får reflektera över vad de gör på nätet. Detta leder till vidare insatser, bland annat ett utskick till föräldrar om hur de kan vägleda sina barn gällande nätet.

Elevernas vårdnadshavare involveras i det förebyggande arbetet

I intervjuerna framhäver såväl trygghetsgruppen som skollädaingen och lärare behovet av ett samarbete mellan skola och vårdnadshavare för att eleverna ska vara trygga på nätet.

Av samtal med lärare framgår att de har täta kontakter med elevernas vårdnadshavare kring elevernas skolsituation, trygghet och händelser i skolan. Nätet är en fråga som kan komma upp i dessa samtal liksom under föräldramöten. Under utvecklingssamtal diskuteras bland annat barnens nätanvändning och föräldrars roll i att skapa trygghet på nätet.

Trygghetsteamet uppger vidare att vårdnadshavare dessutom fyller i en enkät om sina barns användande av sociala medier. Vårdnadshavarna får även information hemskickad via brev om trygghet på nätet för eleverna och hur skolan arbetar kring detta. Informationen pekar bland annat på nödvändigheten av att vårdnadshavare samtalar med sina barn samt har inblick i sina barns kontakter på nätet och vilka sidor barnen är inne på. I utskicket ges även ett antal förslag på länkar med tips till vårdnadshavare om hur de kan stötta och vägleda sitt barn kring nätanvändning och sociala medier.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolenheten uppfyller uppställda kvalitetskriterier inom detta område. Något utvecklingsområde anges därför inte.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Elisabeth Hejman.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sylvia Lindqvist (föredragande), utredare Linda Wolf, utredare Ana-Maria Koci Spång och utredare Elina Ekberg medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Granskningens genomförande

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Gruppintervjuer med elever i årskurs 4, 5 och 6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med annan personal på skolan (exempelvis skolbibliotekarie, elevhälsa, trygghetsteam, fritidspersonal)
- En intervju med rektor
- Studier av dokument som begärts in från skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Kvalitetskriterier

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån aktuell forskning på området, skollag, läroplan och Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Bilaga 2: Aktuella bestämmelser

Skolans främjande arbete

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.¹ Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande

¹ 1 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800).

behandling.² Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.³ Med kränkande behandling avses ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), kränker en elevs värdighet.⁴

I läroplanen anges att ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, till exempel rasism och sexism, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁵

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.⁶ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten.⁷

Alla som arbetar i skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.⁸ Alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.⁹

Skolans mål är att varje elev tar ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö, samt visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.¹⁰

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹¹

² 1 kap. 5 § skollagen.

³ 6 kap. 6 § skollagen.

⁴ 6 kap. 3 § skollagen.

⁵ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Förståelse och medmänsklighet.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁷ Lgr22, avsnitt 1 God miljö för utveckling och lärande.

⁸ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans uppdrag.

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Skolans förebyggande arbete

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.¹² I läroplanen anges att lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.¹³ Ett aktivt förebyggande arbete är av största vikt för att motverka kränkningar, oavsett om de sker digitalt eller inte.¹⁴ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.¹⁵ Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.¹⁶ Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.¹⁷

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet och särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁸ Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.¹⁹ Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs och att eleverna och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.²⁰

¹² 6 kap. 7 § skollagen.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁴ Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero*, s. 96.

¹⁵ 6 kap. 8 § skollagen.

¹⁶ 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

¹⁷ Lgr22, avsnitt 2.4 Skola och hem.

¹⁸ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁰ 4 kap. 4 § skollagen.